

KVP-voorzitter P. H. van Zeil.

Er wacht ons veel werk

Rede KVP-voorzitter P.H. van Zeil op de opheffingspartijraad 3 oktober te Den Bosch

In mijn eerste bijdrage aan deze vergadering van de partijraad, de laatste in het bestaan van onze Katholieke Volkspartij, wil ik aandacht besteden aan enkele partij-politieke activiteiten en ontwikkelingen sinds juni 1980, toen wij de vorige vergadering van onze partijraad hielden. Ook wil ik enige politieke zaken behandelen.

Uitgangspunten en statuten

In de vergadering van de partijraad van 7 juni 1980 hebben wij uitvoerig van gedachten gewisseld over de ontwerp statuten en reglementen van het CDA, alsmede over de Nota van Uitgangspunten, die de politieke opvatting van het CDA bevat.

Zoals bekend, zouden de standpunten van de wetgevende vergaderingen van ARP, CHU, Rechtstreekse leden en KVP, worden besproken in een speciale

bijeenkomst eind juni jl. met vertegenwoordigers van de verschillende partijen. Tevens zouden in deze bijeenkomst op basis van de door de partijen gegeven delegatiebevoegdheid, bindende besluiten met betrekking tot de Nota van Uitgangspunten en de statuten en reglementen worden genomen. In deze vergadering leggen wij rekening en verantwoording af van het toen gevoerde beleid. Daartoe is u allereerst een verslag van die gehouden bijzondere bijeenkomst toegezonden, terwijl tevens was bijgevoegd een exemplaar van de nu definitieve Nota van Uitgangspunten.

Discussie

Ter inleiding van de discussie wil ik enkele opmerkingen maken.

De bijeenkomst vond plaats in een uitstekende sfeer, waarin duidelijk de bereidheid aanwezig was om naar elkaar te luisteren en samen tot conclusies te komen. Een sfeer die tekenend was voor het CDA. Dat spreekt temeer, als men bedenkt, dat die bijeenkomst volgde op moeizame, spannende weken in de Tweede Kamer en een wel heel erg moeilijke week die aan de bijeenkomst vooraf ging. Denkt u maar aan het debat over de benoeming van de heer Scholten tot vice-voorzitter van de Raad van State, aan de beperking van top-inkomens en aan de olie boycot van Zuid-Afrika.

In de discussies over de Nota van Uitgangspunten is heel in het bijzonder aandacht besteed aan: het functioneren van de grondslag, de rechtsorde, de plaats van huwelijk en gezin, de internationale rechtsorde, de spreiding van verantwoordelijkheden en de solidariteit binnen eigen grenzen en daarbuiten. In de discussies over de statuten en reglementen hebben Centraal gestaan: het al dan niet invoeren van een maximum leeftijd voor CDA-vertegenwoordigers in de volksvertegenwoordiging op verschillende niveaus en zo ja, bij welke leeftijd: de onverenigbaarheid van functies, de positie van de jongeren en de mogelijkheid voor ingezetenen, niet-Nederlanders, om lid van het CDA te zijn.

Wij hebben niet in alle discussies conclusies kunnen bereiken conform de opvattingen zoals zij binnen de KVP bestaan. Dat kon en mocht ook niet worden verlangd. De uitkomst van de discussies over de Nota van Uitgangspunten en over de statuten en reglementen is een zodanige, dat het partijbestuur zich daarin kan herkennen en tevredenheid over het bereikte resultaat heeft uitgesproken.

CDA-partijorganen

In het partijbestuur is vanzelfsprekend veel aandacht besteed aan de voorgedragen KVP-kandidaten voor het dagelijks bestuur, het partijbestuur, de partijraad en het congres van het CDA. Duidelijk is gestreefd naar herkenbaarheid, continuïteit, verdeling over mannen, vrouwen, ouderen en jongeren en spreiding over het gehele land.

Dezelfde vertrekpunten hebben voor het dagelijks bestuur gegolden bij de aanwijzing van KVP-vertegenwoordigers in CDA-commissies, besturen en stichtingen, verenigingen etc.

Via u, leden van de partijraad, doe ik een dringend beroep op alle KVP-ers, die in het CDA op landelijk-, regionaal- of plaatselijk niveau, danwel in gespecialiseerde CDA-organen een verantwoordelijkheid hebben aanvaard, om die verantwoordelijkheid ten volle te beleven. Uw funktioneren bepaalt mede de herkenbaarheid van het CDA voor de katholieke leden, alsmede het gezicht van het CDA in de Nederlandse politiek in de nu vóórliggende tijd.

Nieuwe CDA presidium

Ik wil nog even afzonderlijk stil staan bij de bezetting van de plaatsen in het nieuwe CDA-presidium. Allereerst betreft dat het feit, dat Piet Steenkamp niet de voorzitterstoel zal bezetten met ingang van 11 oktober 1980. Dat vloeit voort uit de omstandigheid dat unaniem is vastgesteld dat het voorzitterschap van het CDA een full-time job dient te zijn en dat Steenkamp, op grond van hem en zijn gezin moverende redenen, daarvoor niet beschikbaar kan zijn. Wij hebben dat besluit betreurd, maar uiteraard ook gerespecteerd.

Hoewel ik daarop later op de avond nog wel een keer terugkom, wil ik nu reeds tegen onze Piet Steenkamp zeggen, dat wij hem ontzaglijk veel dank verschuldigd zijn en willen zijn. En dat geldt ook zijn vrouw en kinderen.

Toen de kaarten zo lagen, heb ik, als uw voorzitter, als eerste gepleit voor kandidaten voor het voorzitterschap van het CDA vanuit de ARP. Zulks gebeurde vanzelfsprekend op basis van overleg met mijn collegae in het dagelijks bestuur. Ook in dit geval wilden wij bewijzen dat de KVP, uitgaande van een in een samenwerking behorende regel dat de functies passend moeten worden verdeeld, die regel wil hanteren en dat de KVP ten onrechte door een aantal personen wordt gezien als 'n partij die uitsluitend of in hoofdzaak kan en wil denken in termen van macht.

Nieuwe voorzitter

Uit de discussies is Piet Bukman als „de” kandidaat voor het voorzitterschap van het CDA te voorschijn gekomen. Wij hebben er alle vertrouwen in dat hij een goede voorzitter van het CDA zal zijn. In verband met verplichtingen in het buitenland, die nog voortvloeien uit zijn huidige maatschappelijke functie van voorzitter van de Christelijke Boeren- en Tuindersbond, kan hij vandaag en morgen niet in ons midden zijn. Hij en wij betreuren dat zeer. Maar de kaarten liggen nu eenmaal niet anders.

Ik grijp deze gelegenheid aan, om te zeggen dat door ons aan het voorzitterschap van meet af aan verbonden is geweest, het dragen van de eerste verantwoordelijkheid op partij-politiek en op politiek terrein.

A fortiori geldt dat, omdat de nieuwe voorzitter vanaf 1 januari 1981 in full time dienst van het CDA zal zijn. Sommige perscommentatoren hebben aanvanke-lijk, volstrekt ten onrechte, beweerd dat de KVP een truc had uitgehaald door weliswaar de kandidatuur van Bukman te stellen en te steunen, maar via de voordracht van mijzelf voor het vice-voorzitterschap, tóch de politieke touwtjes in handen zou houden. Daarom nog eens een keer de explicite verklaring omtrent onze opvatting en terzake de open kaart die wij hebben gespeeld.

Vice voorzitter

Ik kan overigens met veel plezier de vergadering meedelen, dat de CHU het aanvankelijk vermelde bezwaar tegen mijn kandidatuur voor het vice-voorzitterschap heeft laten varen, zodat er, naar het zich laat aanzien, sprake zal zijn van een grote meerderheid van stemmen voor het nieuwe CDA-presidium dat op 11 oktober 1980 aantreedt. En dat, zoals u bekend is, bestaat uit Piet Bukman voorzitter, mw. Dieuwke de Graaf-Nauta, vanuit de CHU, als vice-voorzitter, Ad Veenof vanuit de rechtstreekse leden, penningmeester, Ries Smits, afkomstig uit de CHU, algemeen secretaris en mijzelf, eveneens vice-voorzitter. Daarbij is de afspraak gemaakt, dat ik als eerst verantwoordelijke zal functioneren bij afwezigheid van de voorzitter. Aan de voordracht van ondergetekende voor het vice-voorzitterschap van het CDA lag voor het dagelijks bestuur en het partijbestuur ten grondslag de behoefte aan herkenbaarheid en continuïteit, maar ook de behoefte aan inbreng van ervaring vanuit het huidige presidium van het CDA.

Personeelssamenstelling CDA-bureau

Op 11 oktober 1980 gaat een staf van enkele tientallen medewerkers en medewerksters onder leiding van de algemeen secretaris, Ries Smits, met enthousiasme en met veel inzet van start voor het CDA. De rechtspositie is geregeld en er behoeft geen ontslagen te vallen. Dat is een gelukkige constatering, die overigens ook veel perspectief biedt. Daaraan is ook veel overleg vooraf gegaan, waarvoor wij alle deelnemers erg dankbaar zijn. Wij betreuren het dat enkele van onze medewerkers/sters de voorkeur hebben gegeven aan een functie elders. Ook die besluiten hebben wij vanzelfsprekend aanvaard en gerespecteerd.

Het CDA-huis

Het CDA-huis, ons kantoor- en vergaderpand, zal in de week na het CDA-congres beschikbaar komen en dan zal de verhuizing plaatsvinden. Dat betekent, dat vanaf 18 oktober 1980 het aangewezen adres voor alle contacten met het CDA zal zijn: het CDA-huis aan de Dr. Kuiperstraat 1, 3 en 5 in Den Haag. Ik somde een aantal organisatorische CDA-zaken voor u op. Het lijkt me goed nog even in herinnering te brengen dat in de achter ons liggende jaren veel discussies zijn gevoerd en besluiten zijn genomen met betrekking tot de grondslag van het CDA en het functioneren van die grondslag. Bovendien is nu gereed de al eerder genoemde Nota van Uitgangspunten die de politieke overtuiging van het CDA aangeeft. Vervolgens is er het verkiezingsprogramma „Niet Bij Brood Alleen” dat het vertrekpunt was en is voor de CDA-leden in de Tweede Kamer in de periode 1977-1981. Het ontwerp-verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan” voor de periode 1981-1985 ligt bij al onze leden op tafel en staat ter discussie.

Overeenstemming

Het leek me goed deze opmerkingen te maken, omdat wij straks ons opheffingsbesluit en het fusiebesluit gaan nemen en het van belang is om te weten welke belangrijke beleidsbeslissingen intussen werden genomen. Ik zeg het ook, omdat nog geen week geleden voor de radio werd verklaard, dat de partijen, die thans besluiten te fuseren in het CDA, wel het organisatorische werk achter de rug hebben, maar dat nog geen overeenstemming bestaat met betrekking tot het te voeren beleid. Niets is minder waar. Ik hoop overigens van harte, niet alleen om wille van de KVP en het CDA, maar ook om wille van een goede voorlichting en informatie aan het Nederlandse volk, dat belang heeft bij en overigens recht heeft op een goed inzicht in het functioneren van politiek en politieke partijen, dat dit soort onjuiste verhalen niet meer zullen worden gehouden resp. niet zonder corrigerend commentaar zullen blijven.

Volgens de stand van zaken op dit ogenblik, zullen alle leden van de KVP meegaan naar het CDA. Dat is helaas niet het geval bij de ARP en de CHU. Bij de ARP betreft het $\pm$ 200 leden en bij de CHU enkele tien-tallen.

Vanaf deze plaats wil ook ik een dringend beroep doen op al degenen die voornog menen niet mee te kunnen gaan naar het CDA. Ook vanuit de KVP zeg ik, dat wij elkaar hard, heel hard nodig hebben. Elke inbreng is van belang.

Waarborgen

De Nota van Uitgangspunten die wij hebben vastgesteld en onze gemeenschappelijke opvattingen over de grondslag en het functioneren van die grondslag in ons politiek handelen, houden, naar mijn mening, voldoende waarborgen in, dat wij elkaar kunnen blijven vinden op het gebied van het te voeren beleid. Dat zal niet zonder spanningen gaan. Dat is op zich niet erg. Als wij met elkaar de bereidheid hebben om naar elkaar te luisteren en er met elkaar van uitgaan dat het in veel gevallen om kleine stapjes zal moeten gaan, dat het soms moet zoals het blijkt te kunnen en wij zijn er met elkaar van overtuigd dat daarbij geen sprake mag zijn van het op een akkoordje gooien met onze principes, dan twijfel ik er niet aan of wij komen tot overeenstemming.

„Kom met ons mee”

Met mijn collegae De Boer en Van Leeuwen, steek ik daarom de hand uit naar hen die nog niet hebben kunnen besluiten om mee te gaan en ik vraag ze vriendelijk, maar niet minder dringend: „kom met ons mee”. Daarbij geldt voor mij ook nog, dat de ervaring uitwijst dat met weglopen uit verbanden die je dierbaar zijn, eventueel zich voordoende problemen en moeilijkheden bepaald niet worden opgelost, ja eerder nog groter worden.

Eerste Kamerverkiezingen

Een andere activiteit in de afgelopen periode is geweest de voorbereiding van de Eerste Kamer-verkiezingen in zes van de elf provincies. Opgemerkt mag worden dat over de ingediende kandidatenlijsten een volledige overeenstemming was bereikt tussen het partijbestuur, de vertegenwoordigers van de kringen in die zes provincies en de KVP-leden in de CDA-statenfracties. Wij hebben thans 15 leden van de KVP in de Eerste Kamer, waaronder 4 dames. Een ongekende, overigens gelukkig betere, verhouding tussen mannen en vrouwen.

Vorbereiding

Intussen zijn wij alweer gestart met de voorbereiding voor de verkiezingen van leden voor de Eerste Kamer in 1981. Met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vindt er n.l. een Kamerontbinding plaats en dat betekent ook verkiezingen van leden voor de Eerste Kamer.

Wij zullen ook deze voorbereidingen doen in goed overleg met de KVP-vertegenwoordigers in de kringen en in de CDA-statenfracties. Omdat deze voorbereidingen niet kunnen worden voltooid vóór 11 oktober 1980, dient de partijraad van de KVP de bevoegdheid om het KVP-deel van de CDA-kandidatenlijst samen te stellen, te delegeren aan de Liquidatiecommissie, die vanzelfsprekend ook de verantwoordelijkheid voor het overleg met belanghebbenden moet overnemen.

Tweede Kamerverkiezingen

Het KVP-deel van de CDA-kandidatenlijst voor de verkiezingen van leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal in 1981 is door het partijbestuur vastgesteld. Zoals wellicht bekend, diende deze kandidatenlijst nog door de afzonderlijke partijen te worden vastgesteld.

Op het KVP-deel van deze kandidatenlijst staan relatief veel dames en een flink aantal jongeren. Wij zijn daarover erg verheugd, omdat daarmee vorm is gegeven aan een beleid zoals ons dat voor ogen stond en waarvan ik zelf heb getuigd bij de aanvaarding van het voorzitterschap van de partij in november 1979. Eerder merkte ik op, dat al onze leden in het bezit zijn van het ontwerp verkiezingsprogramma voor de periode 1981-1985. Het dagelijks bestuur hoopt van harte, dat vele leden zich zullen melden in de beraadslagingen over dat ontwerp, zodat het uiteindelijk verkiezingsprogramma een weerspiegeling zal kunnen zijn van de opvattingen van zeer velen van onze leden over de vraagstukken, en de aanpak ervan, die zich in de eerstkomende jaren zullen voordoen.

Normen en criteria

In mijn rede voor de vergadering van de partijraad op 7 juni jl. heb ik een serie normen en criteria vermeld die in acht moeten worden genomen bij de beschouwingen over de formatie van een nieuwe regeling in 1981. De partijraad heeft die opvatting onderschreven. Tot de belangrijkste normen en criteria behoren:

- a) het aanwezig zijn van een open situatie voor wat de keuze van de coalitiepartner(s) betreft;
- b) een vergelijking van de verkiezingsprogramma's, m.n. met betrekking tot de meest fundamentele zaken;
- c) de verkiezingsuitslag;
- d) de gelijkwaardigheid van de aan een formatie deelnemende partijen;
- e) het niet aanwezig kunnen zijn van een vetorecht m.b.t. de kandidaten voor minister en staatssecretaris;
- f) een zo groot mogelijke parlementaire meerderheid.

PvdA

Wij hebben nadien kennis kunnen nemen van ontwikkelingen in de PvdA. Opvallend is, ik stel dat overigens met veel genoegen en instemming vast, dat de PVDA is teruggekeerd op de weg van haar dwaling in 1977. Deze partij tendeeert in de richting van terugkeer naar normale politieke verhoudingen en naar normaal overleg over de mogelijkheden van formatie van een kabinet. Dat neemt niet weg, dat men er nog niet helemaal is. Er is b.v. nog geen volstrekt eensluidende opvatting terzake binnen de PvdA. De voorzitter van de PvdA spreekt nadrukkelijk over een regeringscombinatie met D'66, gesteund door de linkse partijen en alleen wanneer dat niet kan, over een combinatie met het CDA als tweede keus. Met daarbij de kanttekening, dat het CDA dan wel moet kiezen voor de progressieve opvattingen van de PvdA. De heer Den Uyl daarentegen laat blijken voorstander te zijn van een regeringscombinatie CDA-PvdA-D'66. Van erg veel belang lijkt mij of de opvatting van de voorzitter van de PvdA, die zeer nadrukkelijk niet uitgaat van de door ons bepleite gelijkwaardigheid, danwel de opvatting van de heer Den Uyl gaat zegeviereren.

D'66

Niet minder interessant is welke opvatting D'66 heeft over de benadering van Van de Berg en van Den Uyl. Als wij de strategie en het beleid van D'66 goed zien en ons realiseren welk beeld de partij bij voortdurende nastreeft, dan kan D'66 zich niet voegen in een kabinet met de PvdA, dat er komt en blijven kan, omdat linkse partijen daartoe medewerking verlenen.

Van harte hoop ik en ik doe dat op grond van de in het geding zijnde belangen van onze samenleving, van de democratische partijvorming die wij in ons land kennen en van de democratie zelf, dat inzet van de verkiezingen zullen zijn, het program, het beleid en de mensen die geroepen worden om het programma uit te voeren en het beleid te maken. Anders gezegd, dat wij bespaard blijven van

debatten en wat er mee samenhangt over en met uitsluitend de eerst verantwoordelijken in elk van de partijen. Een tweede wens die ik koester is, dat wij een faire verkiezingsstrijd krijgen, die gerust hard mag wezen, maar daarin noch figuurlijk noch letterlijk met modder wordt gegooid.

Veel te doen

Overigens moeten regering en parlement nog veel werk verzetten vóór de verkiezingsdatum daar is. De komende week hebben wij de algemeen politieke beschouwingen waarin ten principale de hoofdlijnen van het beleid in 1981 worden getrokken. Vervolgens is er binnenkort de behandeling van het wetsontwerp Abortus. Bovendien kunnen kabinet en parlement naar mijn oordeel, geen vrede hebben met een balans, die in het a.s. voorjaar wordt opgemaakt en waarop niet vermeld staan: de grondpolitieke wetgeving, een besluit inzake een postbank, de wet ondernemingsraden voor kleine ondernemingen, de wet openbaarheid van inkomens uit arbeid. Evenmin zullen mogen ontbreken voortgang in de uitwerking van de plannen t.b.v. de Mijnstreek en het Noorden des Lands, terwijl voorts niet gemist kan worden het ontwikkelen van een beleidsplan t.b.v. Twente. Ik doe een dringend beroep op in het bijzonder de christendemocraten in het kabinet en in het parlement, om met voortvarendheid voor deze zaken zorg te dragen.

Samenspraak

In zijn regeringsverklaring schreef het kabinet-Van Agt dat het een samenspraak met de samenleving wilde nastreven. In de achter ons liggende tijd zijn er verschillende momenten geweest waarop duidelijk bleek, dat er van een samenspraak op sociaal-economisch-financieel gebied niet veel terecht kwam. Ik laat de schuldvraag in het midden. Wel stel ik vast, dat er zoveel samenhang bestaat tussen de overheids-inkomsten en uitgaven, de collectieve voorzieningen en de particuliere inkomens, dat samenspraak eenvoudig niet gemist kan worden, tenzij men een stuk medeverantwoordelijkheid niet wenst te dragen resp. de overheid weigert mede verantwoordelijkheid te erkennen. Van deze laatste situatie wens ik niet uit te gaan.

Gemeenschappelijk belang

Het is daarom dat ik vanuit deze partijraad nog eens een beroep wil doen op allen om zich in de ernst van de huidige situatie te realiseren, meer dan tot nog toe te letten op het gemeenschappelijk belang en op datgene wat ons bindt en een open positie te kiezen waarin de bereidheid aanwezig is naar elkaar te luisteren en samen te zoeken naar oplossingen.

Overigens wijzen de recente ervaringen uit, dat een samenspraak tussen overheid en vertegenwoordigers van maatschappelijke en functionele organisaties over de eerder aangeduide zaken, veel eerder in het kalenderjaar moet plaatsvinden. Wil het tenminste in alle rust kunnen gebeuren en ook optimaal

doelmatig zijn. Ik denk daarbij aan maart/april van een kalenderjaar, zodat het kabinet bij de voorbereiding van de begroting voor het daarop volgende jaar met het resultaat van zo'n beraad al rekening kan houden.

Meer doelmatigheid

De afgelopen maanden in Politiek Den Haag overziende, is bij mij meer dan eens de vraag gerezen of het kabinet, het parlement en ook de eigen CDA-fractie in de Tweede Kamer, niet tot vormen van procesbeheersing zouden moeten komen. Met als eerste doel het voorkomen van het samenvallen in de discussie en de besluitvorming van zeer diep ingrijpende zaken en vervolgens tot een meer verantwoord oordeel en besluit over voorliggende zaken te komen. Dat alles vraagt een weloverwogen tijdschema, het maken van goede afspraken, waaronder de afspraak dat men zich ook aan de afspraak houdt. Het lijkt mij van wezenlijk belang wanneer òn kabinet òn parlement daar eens echt werk van zouden maken.

Loyalisme

Een zaak die het functioneren van de eigen-CDA-fractie in de Tweede Kamer raakt, is het loyalisme, zoals dat in december 1977 is ontstaan toen een 6-tal van de toenmalige leden van de CDA-fractie in de Tweede Kamer besloten de tot standkoming van het kabinet Van Agt niet te zullen bevorderen en evenmin te zullen beletten aan te treden. Daarbij werd bepaald, dat het kabinet op zijn beleid zou worden beoordeeld.

Vastgesteld moet worden dat het loyalisme niet goed heeft kunnen functioneren. Los van het feit, dat het de loyalisten, maar ook de overige leden van de CDA-fractie in de Tweede Kamer veel problemen en veel teleurstellingen heeft bezorgd, staat vast dat de fractie als gevolg daarvan niet altijd even doelmatig heeft kunnen functioneren. Bovendien wijst de ervaring in veel contacten met leden en kiezers uit, dat zeer velen het niet konden resp. wilden begrijpen, alsmede dat zeer velen in onze achterban pijn is gedaan door de wijze waarop het loyalisme heeft moeten functioneren.

Het dagelijks bestuur heeft daarin aanleiding gevonden in het dagelijks bestuur van het CDA er voor te pleiten, dat direct na 11 oktober a.s. een studie start over de vraag of loyalisme in een nieuwe parlementaire periode in CDA-verband nog wel geaccepteerd kan en mag worden.

Misverstand

Om elk misverstand bij voorbaat uit te sluiten, en wij hebben recente ervaringen genoeg opgedaan om te weten hoe snel een verkeerd beeld wordt gevestigd en hoe onmogelijk het is een ten onrechte ontstaan verkeerd beeld weg te nemen, zeg ik zeer nadrukkelijk dat in deze studie, naar ons oordeel, niet aan de orde kan zijn een aantasting van het recht van de volksvertegenwoordiger om zonder last en ruggespraak te beslissen, dat niet aan de orde is het instellen van 'n

terugroepingsrecht en dat evenmin een discussie gevoerd kan worden over intrekken van het recht van gravamen dat elke kandidaat volksvertegenwoordiger heeft. Ook het dualistisch karakter van het parlement in de Nederlandse verhoudingen is in deze discussie niet aan de orde.

Het vredes- en veiligheidsbeleid

Een onderwerp dat ons, als gevolg van te betreuren negatieve ontwikkelingen in de internationale verhoudingen bezig houdt en bezig moet houden is het vredes- en veiligheidsbeleid. Op het congres van de Europese Volkspartij, samenwerkend orgaan van de christen-democratische partijen in de EEG-landen, dat vorige maand in Keulen werd gehouden, waren vrede en veiligheid centrale thema's.

Op 11 november a.s. wordt er een aparte conferentie door de EVP belegd over het vredes- en veiligheidsbeleid. Het verzekeren van vrede en veiligheid houdt veel meer in dan het voorkomen van oorlog of van een gewapend conflict. Het betekent evenzeer een inventieve inzet om tot vermindering en zoveel mogelijk tot vreedzame oplossingen, van bestaande spanningen te geraken. Het betekent ook het actief bevorderen van rechtvaardige verhoudingen, het tot stand brengen van gerechtigheid in deze wereld.

Een zinvol bestaan

Daarbij komen dan zaken aan de orde van een zinvol bestaan, het scheppen van gelijkwaardige kansen op ontplooiing, het bieden van perspectieven aan jongeren, het met respect behandelen van minderheden, de opbouw van een rechtsorde, het nastreven van een ontwikkelingssamenwerkings-relatie met de derde wereld waarin aan sociale grondrechten en solidariteit een wereldwijde dimensie wordt gegeven. Voor het behoud en de versterking van de veiligheid en de stabiliteit in Europa, achten wij een toereikende defensie-inspanning noodzakelijk en is in onze opvatting een bondgenootschappelijk verband met de Verenigde Staten onmisbaar. Wij spreken met nadruk uit, dat de NAVO, hoofdinstrument van beleid is.

De inspanning om tot wapenbeheersing en wapenvermindering te komen, zal op termijn moeten kunnen leiden tot verlaging van de bewapeningsuitgaven. Die verlaging is ook nodig om onze hulp aan de armste landen te kunnen opvoeren.

De recente ervaringen in de discussies binnen de Europese Volkspartij en in de Europese Unie van Christen-Democraten over de vraagstukken van vrede en veiligheid, hebben ons overigens wel tot de conclusie geleid, dat wij vanuit Nederland veel meer dan tot nu toe, aan bilateraal en multilateraal overleg met christen-democratische partijen moeten doen. Het is één van de grote zaken waarvoor het CDA na 11 oktober 1980 staat.